

125 Jaar Multatultheater Gent

Paule Verbruggen, departement Archief
AMSAB

In maart 1999 kon iedereen die de Stedelijke Openbare Bibliotheek van Gent binnenstapte een stukje geschiedenis van het Gentse Multatultheater meepikken. De vzw Multatultheater had er, in samenwerking met het AMSAB, een kleine maar mooie en informatieve tentoonstelling opgesteld, om haar honderdvijfentwintigste verjaardag te vieren.

Evenveel jaren geleden was er in Gent een klein groepje socialisten die regelmatig in herbergen optraden met zang en declamatiestukken. Hun vaste stek was 'Den Duytsch', een café-chantant aan de Sint-Jacobskerk, waar veel arbeidersmeetings werden gehouden. Nadat één van de leden, Emmanuel Tetaert, in het Van Crombrugge's Genootschap een voordracht van Multatuli had bijgewoond, kreeg het toneelgroepje zijn definitieve naam: Multatuli's Kring.

Vanaf ongeveer 1896 kon de Multatuli's Kring rekenen op meer materiële steun vanuit de socialistische beweging. Ondanks de mythe van het 'biefstukkensocialisme', had Edward Anseele toch ook veel aandacht voor cultuur. In 1897 kocht SM Vooruit een zaal in de Bagattenstraat en werden de mogelijkheden voor de 'Multa', zoals de Gentenaars plegen te zeggen, nog groter. Ook in de keuze van het repertoire evolueerde het toneelgezelschap. Dé topser was de creatie in 1903 van 'Het Gezin van Paemel' van Cyriel Buysse. In 1913 sleepte het toneelgezelschap hiermee een toneelprijs in de wacht.

Na de Eerste Wereldoorlog ging het iets moeilijker. De BWP profileerde zich sterk op poli-

tiek vlak maar intern ging een flink stuk dynamiek verloren. De Multa was een goed draaiende amateurgroep, maar er kwam niet echt vernieuwing. Pas in de jaren '30, met de revival van het expressionistische massatheater, beleefde de Multa een nieuwe bloeiperiode. Na de Tweede Wereldoorlog, in 1947, startte de Multa ook met een eigen tijdschrift *Podium*, dat twintig jaargangen bleef bestaan.

Vermits Gent geen eigen beroepstheatergezelschap had, veroverde de Multa in de jaren '50 een eersterangspositie in de Gentse theaterwereld. In 1953 speelde het gezelschap als eerste in Vlaanderen een stuk van Sartre en via de Multa kwam ook Arthur Miller voor het eerst op de Vlaamse planken.

Met de oprichting van het nieuwe beroepsgezelschap NTG in 1965, braken er voor de Multa moeilijker jaren aan. Zo konden ze niet meer optreden in de Koninklijke Nederlandse Schouwburg (KNS). Bovendien konden ze, in een periode van geleidelijke ontzuiling, minder rekenen op materiële steun van de socialistische beweging. In 1969 kreeg de Multa terug een eigen stek in het Textielhuis in de Opvoedingsstraat. Daarnaast werd meer en meer rondgereisd. Men kocht een grote ongemonteerde campingwagen waarin al het materiaal kon gestapeld worden. Het eeuwfeest van de Multa werd gevierd in de Sint-Pietersabdij. De 'kring' had zich intussen omgedoopt tot 'theater' om te benadrukken dat men ook als amateur in de Multa een eigen zingeving wou blijven zoeken in een snel wijzigend cultuurlandschap.

Ondanks de inspanningen van onder meer Luce Premer en Josiane Rimbaut werd het steeds moeilijker (niet alleen voor de Multa trouwens) om een vaste spelers- en medewerkersgroep te vormen. Met het aantreden van Herman Balthazar als voorzitter moest onmiddellijk al het probleem van een nieuwe zaal aangepakt

Scène uit 'Een lange nacht' van Jorge Diaz, gespeeld door het Multatulleater in 1980-1981

worden: de textielvakbond kon zijn lokaal niet langer ter beschikking stellen. Uiteindelijk vond men een nieuwe stek in een oude bioscoop op de Meulestedesteenweg die tot dan werd gebruikt door de Jam-club, een jongerenclub van de Mutualiteit voor Jonge Arbeiders (MJA). Deze tweede verhuizing, nu nog veel verder van het stadscentrum, deed echter een deel van de abonnees afhaken en pogingen om een nieuw publiek aan te trekken in de arbeiderswijk, mislukten.

Met de start van het nieuwe Kunstencentrum Vooruit, begin jaren '80, hoopte de Multa een plaats te heroveren op de plek waar ze ooit haar 'gouden tijden' beleefde. En ze slaagde daar in de beginjaren zeker in, met wervelende producties als 'L. Bal' en 'Por Amor del Tango'. In 1989-1990 werd, zeer symbolisch, 'Het Gezin van Paemel' hernomen.

De laatste jaren was de Multa hetzelfde lot beschoren als alle amateurgroepen die buiten of aan de rand van de regels van subsidiëringsdecreten en -reglementen toneel willen spelen, een moeizaam zoeken naar repititieruimte en zalen om op te treden. Maar de Multa bleef aan het werk, met een regelmaat van twee producties per seizoen. Het honderdvijfentwintigste speelseizoen werd afgesloten met een toneelbewerking van Multatuli's 'Max Havelaar'. Uit eerbetoon aan een geëngageerd literator, maar ook als een poging om zijn striemende aanklacht te herversalen naar onze tijd. De 'multatulisten' zijn niet meer de arbeidersmilitanten van toen, maar hun engagement blijft. Zolang het publiek komt, wellicht.

Bovenstaande tekst is gebaseerd op de brochure van Herman Balthazar, *Het Multatuliteater: derde kroniek-de jaren 1975-1999. Uitgave ter gelegenheid van 125 jaar Multatuliteater*. Gent: Multatuliteater vzw, 1999, 56 p.

Colloquium over het internationaal syndicalisme

In opdracht van de IALHI organiseert het AMSAB in samenwerking met het IISG (Amsterdam) en de vakgroep Nieuwste Geschiedenis (Universiteit Gent) een internationaal congres in de Aula van de universiteit te Gent op 19 en 20 mei 2000, over het internationaal syndicalisme :

The Past and Future of International Trade Unionism

Binnen- en buitenlandse historici, sociologen, beleidsverantwoordelijken en syndicalisten zullen er in een viertal sessies debatteren over de bestaansredenen, de organisatorische uitbouw, de actiemiddelen en de uitdagingen van het internationaal syndicalisme.

Verdere inlichtingen bij Bart De Wilde,
p/a AMSAB, Bagattenstraat 174, 9000 Gent